

SLOVENSKI GLASNIK.

Cena polletna
1 gl. 35 kr.

Lepoznansko-podučen list.

Po pošti
1 gl. 50 kr.

Odgovorni vrednik in izdajatelj: **Anton Janežič.**

Št. 12.

V Celovcu 6. decembra 1862.

VIII. zv.

Pesem.

(Zložil S. Jenko.)

Kdo nekdanje sanje
Da nazaj mi spet?
Polovico let,
Kih imam živet',
Rad mu dam jo zanje.

Zapeljiva vera
Na lastno krepost
Vodi le mladost;
Volja, ne modrost
Ji moči je mera.

Al' gorje, ko upade
Sercu sladki up,
Ko spoznanja strup
Lastni volji vkljub
Zadnjo nado ukrade.

Grenka je moč resnice,
Ko odpre oči;
V njih nam obtiči
In peklenško skli
Rana nje pušice.

Maščevanje osode.

(Povest iz sedajnega življenja, spisal Valentin Zarnik.)

(Konec.)

Od toplic se vleče podolgast grič do zgornje Stubice in od tod ga vinske gorice naprej v Zagorje nadaljujejo. Imenujejo se Kamenjak, ker ima več kamnolomov, v katerih že od nekdaj grofi Oršič, Sermage itd. kamen za svoje pohištva lomijo. Zatorej je Kamenjak poln votlin in pečin in vsled tega izvrstno pripraven v vročem poletju neusmiljenim žarkom kljubovati. Tje se je hodi'la mikavna Polakinja s pajdašico skoraj vsak popoldan po petih sprehajati, ker prozor z vrha ni bil

ravno veličasten, ali prijeten in vabljev, ker ti je kazal celo samotno idiliško stubiško dolino.

Drugi dan po Bornimovičevem pogovoru s Pavlom bil je četrtek. Solnce je neusmiljeno pripekalo, da še ne kmalo tako. Pavl je že opoldne pri kosilu svojemu gostu opomnil, da utegne danes huda nevihta, morebiti s točo, Stubičane obiskati. Tudi Bornimovič je bil tega mnenja, kar bi jima bil vsakdo brez meteoroloških vednosti potrdil. Še huje je popoldne pripekalo in še le proti šestim so se nahoma, kakor v tropiskih deželah, oblaki zbrali, veter prične drevesa majati, kaplja za kapljo pada in huda ura je vdarila.

Vsakdo je s skrbnim očesom zdaj proti nebu pogledoval, zdaj se z bogaboječnostjo proti zlatemu klasju na polje oziral in v Stubici je že mežnar zvoniti jel. Le Bornimovič si je veselja roke ribal in sam seboj mrmral: Nobene nesreče brez sreče; drugi se toče bojé, jez je pa želim, zdajle je priložnost, ali pa nikoli. — Premišljeval je le, kaj bi bilo bolj pristojno, ali s kočijo grofinje iskat iti, ali ji peš le marelo ponuditi? Pa kmalo se za marelo odloči, ker ž njo jo bo primoral, da se mu pridruži, da se ga z roko pod pazduho oklene, da se bodo dozdej suhi hudourniki naenkrat napolnili, in tako je vidil v duhu tisoč takih prijetnih malenkosti, ki se mu znajo e z marelo pripetiti, nikdar pa z vozom, Oboje visoke čevlje, eno marelo v roki, eno pod pazduho in hajdi na lov!

Kaplje so jele če dalje debeleje in gosteje padati, nebo je bilo popolnoma tamno, izza gor se je bliskalo in grmelo, da se je vse treslo, ko je Bornimovič čez tri četrti ure do velike votline v Kamenjaku prisopihal in nenadoma, ko je izza grma stopil, svoji še nepoznani čarobnici nasproti stal. Bila je sama, z odkritim obrazom; še bolj bleda kakor po navadi je pod skalo po koncu stala in v črno nebo zrla, v desnici je držala na pol zaprto v zlato vezano knjigo. Ko šum zasliši, ozre se plašno proti grmu in našega junaka zagleda. Njen pogled je ob enem naznanjal nejevoljo in vprašanje: kaj je pa tebe sem treba bilo?!

Bornimovič, od mladih nog vajej salona, bil je zdaj morebiti prvikat v taki zadregi, da ni vedil kaj reči in se je sam sebi odveč zdel. Začarala ga je ta napričakovana lepota tako, da je ostal na mestu, kakor da bi bil v kamnje vraščen Ali to molčanje je začelo čez dalje obema neprijetno postajati. Bornimovič se spet zdrami, se sladko nasmehlja, in po francoski nekoliko za tak položaj pripravnih fraz zamrmra, svojo predrznost izgovarjaje in nazadnje marelo ponudi.

„Baron! vi mislite, da sam tako plašljiva; današnje vreme je, po pravici reči, neprecenljiv vžitek za me; marele pa celo ne potrebujem, ker sem tako svojo službenico v grad Golubovec po voz poslala. — Pa res, ne zamerite, dragi baron, ali niste dobili mojega biljeta?“

Ta opomba pa našega viteza popolnoma iz konteksta spravi; ne- navadna sramota ga obhaja, kri mu v lice vre in nikakega odgovora ne vé. Že se misli priporočiti in rakovo pot nastopiti, ko se na enkrat nepopisljiva ploha udere. Toča se je tako gosto vsipala, ko bi bila cela nebeška armada v „pelotonu“ pričela streljati, in vse to v glavo in hrbet Juriču, ker je še zmiraj pri vходу stal.

„Baron, to bi pa vendar ne dopustila, da bi vas zavoljo mene tukaj toča ubila, pojte bliže pod streho, saj je za oba dosti prostora, in jez tudi nisem jame v najem vzela, imate vi toraj enake pravice do nje.“ — Tako mu grofinja sarkastično pogumnost dela.

Bornimovič, kakor da bi bil vso samosvest zgubil, mehanično kakih pet korakov dalje v votlino stopi in se štric nje na mali odlomljen kos skale vsede. Ona je spet knjigo odprla in na videz pozorno dalje brala. Spet sta molčala in trenutki so se mu peklenske večnosti dozdevali, premišljeval je semtertje, kaj bi vendar pametnega in prav mikavnega povedal ali pa uprašal; pa v kateri predmet je pogledal, povsod je bila taka suša in pomanjkanje idej, da še ne kmalo tako. Da bi vendar pogovor v tek pripeljal, vpraša, če je dovoljeno zvediti, kakšna mikavna knjiga je v stanu jo še bolj zanimati, kot veličastna nevihta?

„To se ravno z viharjem vjema; pa kaj bi vam dalje razkladala, saj vem, baron, da pisatelja le po imenu poznate.“

„To je?“

„Lord Byron-ovo: „child Harold's pilgrimage“. Sarkastično se je spet nasmehljala, ker je naprej vedla, da je to za soseda enajsta šola na Vrhniki.

Za Bornimoviča je bil ta zadnji vdarek več kot na pol zgubljen bitva. Res je imel v svoji knjigarni nemški prevod Byronovih del, ali bral jih ni nikoli. Zunaj se je še le zdaj pravi ropot začel, oditi ni bilo na nobeno vižo mogoče; toraj se fatalistično nemili osodi vda, glavo na desnico nasloni in pred seboj v tla strmi nerazumljivo godrnjaje: Byron! Byron! Ali ravno v tej otožnosti je bil zlo mičen, skoraj bi rekel, lep. Ne več mladeneč, ali krepak mlad mož, kateremu se je iz vsake žile bralo, da je marsikaj čudnega in semtertje ne ravno prijetnega po svetu skusil. Bil je še vedno za krasni spol več, kot zapeljiv.

Tudi Matilda je čutila, da ima nekaj posebnega, nekaj nezaznamljivega v svojem pogledu, v svoji predstavi, v hoji in v obče v svojem obnašanju; pri prvem pogledu je zapazila, da se v vsakem njegovem koraku nenavadna gibčnost in lahkota izrazuje. Prvi dan, ko ga je zagledala, zbudil je njeno pozornost in bolj ko si je prizadevala svojemu sklepu zvesta ostati: to je, moške brez izjemka vedno zaničevati — bolj mikavna se ji je dozdevala prikazen sosedova. Pozorno je oči v Byrona upirala, ali misli so ji bile drugod. Nehoté, pa kako bi bilo drugač mogoče, soseda od strani pogleda, ko je tako melanholičen in

pobit v tla strmel; začel se ji je smiliti, mahoma je pozabila vse trdne sklepe in štiri leta „spleena“, v katerih je, akoravno svobodna, prav samostansko živela.

Ali Jurič vsega tega ni zapazil; težko je pričakoval, da bi se količkaj zvedrilo, da bi jo pred ko mogoče ne le od tod, temuč tudi iz toplic pobasal, ker take zgube ni nikdar pričakoval.

Ker je kantonska cesta tik Kamenjaka, začuje se kmalo drdranje kočije; tudi se je nevihta pomirila, toča popolnoma nehala in Bornimovič je bil rešen muke, ki je več kot četrť ure trpela, v katerem je kar sekunde štel. Pajdašica je tu in naznani, da kočija čaka.

Ta trenutek Bornimovič naglo porabi, vstane, nekaj nerazumljivega za priporočilo mrmra in odide. Ali to je bilo tako hitro, da ga že Matilda na cesti vidi, ko mu misli prostor v kočiji ponuditi, ker konec njene logike je bil, da najnavadnejši uljudnost tirja, da mu saj voz ponudi.

Ko je že na pol pota, se na novič ploha vdere in Matilda zapové kočijažu enmalo počakati. Bornimovič zapazivši, da se je voz ustavil in da se je morebiti kolo potrlo ali kaka druga nesreča pripetila, pospeši korake, in akoravno je blato čez stopali bredel, stal je kmalo pred svojo čudno sosedinjo in ponižno vprašal, s čim da pomagati zamore?

„Zakaj ste mi, baron, tako hitro ušli in me pustili, da nisem bila v stanu vam za vaš veliki trud tu notri prostor ponuditi, kjer ga je za štiri dosti“ — tako ga prijazno k sebi povabi, če ravno ni bil način govornice vsega sarkazma prost.

„Če ni nič družega, lepa hvala!“ odgovori ji merzlo in se misli odaljiti.

„Ne tako, gospod baron, če vam zapovem, mislim, da me bote ubogali.“

„Grofinja, vsaki zapovedi iz vaših sladkih ust se uklanjam.“

Pajdašica se Matildi nasproti vsede, obloženi Bornimovič mareli kočijažu odda, srce mu od neizrekljive radosti še enkrat hitreje bije in misli si: saj je že tudi Napoleon ob petih popoldne mislil, da je bitva pri Marengu popolnoma zgubljena; morebiti sem jest danes Napoleon! Vsede se zraven čarobne Matilde in precej zapazi, da je tudi pri preponosni sosedinji srčni hlaon enmalo hitreje puhati jel, ker nobena prepasa, če je še tako zavozlana, ni v stanu zakrivati, kako se termometer na levici sosedinje premika.

Ko bi ne bila zgovorna pajdašica dalje pripovedovala: kako je bila stara grofinja Sermage prijazna in uljudna, kako je z veseljem voz dala in vabila, da jo morate kmalo kmalo obiskati, pričela bi se bila za našega blagega viteza še večja zadrega, ker poprejšna scena pod Kamenjakom ni bila ravno pripravna v komur si bodi zgovornost zbuditi.

Dospevši v toplice, je naj navadnejša uljudnost spet tirjala, da Bornimovič dame saj do vrat stanovanja spremi in jim knjigo, mantile in solnčnike oddá. Tù se ustavi, globoko priklone in izgovori še nekoliko običajnih fraz za zahvalo, izrekši zraven tudi željo, ali in kdaj bi jih smel obiskati. Ali tudi Matilda čuti, da bi bilo zoper ves „bon ton“, ko bi ga zdajle po toliko mukah odpodila.

„Prosim, gospod baron! če niste kam drugam namenjeni!“ tako ga prijazno povabi.

V naj elegantnejših dveh sobah v toplicah je Matilda stanovala. Se vé da elegancija v Stubici ravno veliko ne pomeni za damo, ki je v vsaki gubi, v vsakem koraku damo iz visokega sveta naznanovala. Ko se v „boudoir“ za silo, to je v drugo sobo podaste, da se preoblečete in poravnate, sede trdni Bornimovič na divan, premišljeva je čudne dogodke današnje nevihte, zraven previdivši, da se bo še le zdaj vojska začela. Stara pogumnost v takih okolšinah, ki ga je pred popolnoma zapustila, se mu spet poverne, bil si je spet popolnoma svojih moči svest.

Toliko se je prepričal: da je grofinja zelo lepa, lepša kakor si bi jo bil kdaj mislil, čeravno že kakih pet in dvajset let stara; da je gotovo bolj visocega rodú kot njegovo baronstvo in da se Rostov ni motil, če jo ekscentrično imenuje, česar se je iz njenega današnjega obnašanja bolj osvedočil kot mu je bilo ljubo. Da se je njegova radovednost še le zdaj prav za prav zbudila, to mi ni treba dostavljati, ker prave njene okolšine so mu bile še čisto neznane. Bila mu je še vganjka: zakaj je vendar sem prišla, kakšnih čudnih, morebiti grozovitih dogodkov je doživela, da tako lepa in mlada le samote išče; ali je udova, ali ločena ali morebiti še celo popolnoma prosta, ali je res tako bogata, kakor videz kaže, in če je tudi to premoženje neodvisno?

Cela truma tacih vprašanj se je kopičila v Bornimovičevi glavi, ko se vrata stranske sobe odpro in se Matilda spet prikaže yelicačna kakor boginja Juno, v obraz podobna medicijiški Veneri. Črno navadno opravo je spremenila z lahko iz belega tula, kjer so bile okusno umetne cvetlice v girlandah ušite, čez pas je bila tanka kot jelka, nedrije je kinčal šopek iz cvetlic in v gostih črnih svitlih laseh je imela za ves lišp na desni strani dišečo belo-rudečo rožo vtaknjeno. Lica, po navadi blede, je navdihljaj rudečice obhajal, roke bele ko sneg in mleko so kazale, da niso prišle nikdar v dotiko z delom, ki napravlja žule; ker staro pravilo je že, da roke in noge le, če postopajo, vedno lepe ostanejo.

Bornimovič je kar strmel, da je malo manjkalo, da ni na kolena padel in rekel: Kraljica lepot, tukaj sem, stori z menoj kar hočeš, jest nisem tvoje nazočnosti vreden!

„Strašna nevihta, kaj ne? Celi čas sem zdaj le na bore kmete mislila, sedaj so reveži in zdaj jim je nada celega leta na enkrat vničena“, nagovori ga Matilda se bridko smehljaje.

„Če je na mojih posestvih toča vse do zadnjega zrna potolkla: vse to mi nič ni v primeri s srečo —“

„Pustite to, baron, saj niste več dvajset let stari, da bi saj sami sebi verjeli; to je že naji obadva minulo. Rajši mi eno narodno zapojte, ker sem vedno čula, da imate Jugoslovani tako krasne narodne pesmi; včasih zjutraj nasproti popevati slišim, mislim, da ste vi? Igrate li tudi na glasovir?“

Bornimovič se brez besedovanja priklone, k glasoviru vsede, pokrivalo odgrne in hitro enmalo s prsti za poskušajo semtertje smukne. Med tem jih pajdašica zapusti, Matilda se na divan vsede, glavo na levo nasloni in pred se strmi, na videz v globoke misli vtopljen.

Bornimovič premišljuje, s katero bi začel, da bi naj bolj vstregel. Polakinja je, domoljubna gotovo, si misli, naj bolje bo vpeljava s znano poljsko melodijo, zdaj obče slovansko himno, s hrvaškimi besedami. Toraj prične:

Oj Iliri! naša reč ilirska živo klije!

Pa pri prvi vrsti Matilda, kakor bi jo bila tarantela pičila, po konci skoči in mu migne, naj neha. Potem ga en parkrat na tako čudno vižo srdito pogleda, da ga je bilo skoraj strah: poprejšna vila se mu je zdela naenkrat v furijo spremenjena.

Pa mahoma se spet pomiri in mu mrzlotno, skoraj nejevoljno reče: „To ni narodna hrvaška, za to vas nisem prosila — jez sem sicer z dušo in s telesom Polakinja, ali te pesmi pa ne morem čuti! Sama ne vem, zakaj mi je tako zoperna; vsak človek ima svoje okuse.“

Bornimovič se naglo z eno navadnih, zmiraj za take pripetljeje pripravljenih fraz izgovori in se precej potrudi svojo pomoto popraviti. — Začne tedaj že staro hrvaško:

Još Hrvatska ni propala itd.

V tla je imela oči obrnjene in na videz je pozorno poslušala. Ko je končal, reče: „Prosta melodija, pa prijetna, prosim prevodite mi besede v francosko, nisem vse razumela, pa mislim, da je kaka budnica.“

Ko ji je Bornimovič z veseljem vstregel, nadaljuje: „Kakor zapazim, baron, imate vi posebno strast za domoljubne pesmi, morate biti gotovo velik domoljub?“ pri katerem uprašnju Matilda tako presunljivo svoje velike modre oči vanj-ga vpre, da so ga skoraj hotle predreti.

„Z dušo in telesom, vsak trenutek pripravljen za milo domoyino krv preliti, že sem se zanj boril leta 49, ker bil sem polkovnik pri narodni brambi“, ji iskreno odgovori. Kako drugači bi bilo mo-

goče — si misli — se Polakinji bolj prikupiti? To nič ne dé, če ravno sem prvi pete brusil, da se le ne zvé.

„Kaj ste dobili zato?“

„Nič!“

„Vam je bila toraj domovina nehvaležna?“

„In pa kako! Ne le da sem skoraj pol premoženja v tem boju žrtvoval in da nisem nobene odškodnine dobil, še imenovali me niso nikjer, ker imam celo trumo zavidovavcov in osebnih sovražnikov.“

„Ha, ha, ha! Kakor povsod! Vsi domoljubi ste enaki, puhlo napenjanje! Zmiraj pravim, kaj je ves patriotizem?! Sredstvo drugim strastim zadostovati, kaj ne: dnar, visoke službe ali saj križec na prsa: to je sredotočje vašega žrtvovanja!“

Pri zadnjih besedah je popolnoma bleda postala, pa trpelo je le en trenutek, jeza se spet navadnemu miru umakne in ko se poparjeni pevec na odgovor pripravlja, nadaljuje:

„Kaj se bova o domoljubju prepirala, to je dolgočasen predmet, pustiva ga! Zdavnej sem že želela pravih vaših tako slovečih narodnih čuti, ne umetnih, za narod skovanih, ampak od naroda narejenih in zloženih, v katerih sam nesrečni prost narod zdihuje in tuguje. Saj vem, da jih znate, igrajte mi eno!“

Zdaj Bornimoviča srečna misel prešine, spomni se, da je narodno hrvaško orodje tamburico, seboj pripeljal. Radosten po koncu skoči in reče:

„Grofinja, zdaj sem se na nekaj spomnil, vem da še niste tamburice slišali, imam jo tù; ta je za národne viže ustvarjena, igral sem že nanjo, ko sem bil sedem let star. Odpustite, da grem ponjo — vi bote pa blagovolili me na glasoviru spremljevati.“

„Izvrstna ideja, baron!“

Kmaló se vrne smehljaje, ker to je bila voda na njegov malin: tamburico je igral, da mu jih je bilo v celi trojedni kraljevini le malo para.

Radovedno je Matilda za tamburico zgrabila in jo pazljivo ogledovala od vsih strani.

„Pa na tem orodju se more kaj pametnega igrati?“

„Poskusimo!“

Bornimovič strune vbere in prične. Nekoliko časa je molčé poslušala, potem se ni mogla več zderžati in navdušeno zaklikne: „Pravo! Krasno! Skoraj ni mogoče verjeti!“

„Prosim, grofinja, z glasovirom se bolj vjema.“

Zdaj se še ona pridruži in tako sta igrala navdušeno do poznega večera. Že je mesec skoz okna posvetil, kar sta komaj zapazila. Matilda je bila vsa zamaknjena v nepopisljive lepe, tužne melodije in morebiti tudi enmalo v igravca, ki je prav za prav navdihoval in oživiljal tamburico, kakor nekđaj Paganini gosli: zdaj se je krepko spustil v ognjeni „crescendo“, zdaj spet so se čarobni glasovi zibali

v mirnem, če dalje bolj tihem „andante“ in nazadnje je zaglasje v če dalje bolj nježnem vibriranju odmrlo.

Pa, bravec ali bravka, vse zastonj, če ti jo še tako opisujem, — pojdi sam enkrat na spodnje Hrovaško v Posavje in prepričaj se boš, da sem resnico govoril.

Kam je bil Bornimovič ravno zamaknjen, tega bi ne znal natanko vganiti, ali da v melodijo malo, v svojo spremljevalko neznano in še kam drugam, to je pa gotovo.

Bilo je že pozno, ko pajdašica luč prinese. Z lučjo tudi ta nezrekljiva večerna čarobnost v na pol tami zgine, katero je že gotovo vsakdo kdaj v svojem življenju čutil.

Matilda vstane, se sladko nasmehlja in reče: „Nimam zadosti besedi, da bi vam mogla vso hvalo izreči za veselje, ki ste mi ga nicoj napravili; ne zamerite, da sem se danes skoraj zoper naj navadnejše pravila uljudnosti pregrešila, pa me ženske — saj sami dobro veste, imamo svoje muhe in zato svoje vzroke. „Baron, — jako mi je drago, da se spet vidimo; lahko noč!“

Bornimovič naglo za nježno desnico prime, in jo poljubi. Matilda mu jo je mirno prepustila, kakor dama iz visocega sveta, ki je že davnej tacih poklonov navajena.

Jurič srečen „lahko noč“ želi in odide.

Čez tri dni potem se Pavl pomenljivo smehljaje Bornimoviču bliža, rekoč: „Saj vendar ni Komorn, kakor ste mislili! Le lepo naprej, Jurič, pa pametno, ker počasi se tudi daleč pride.“

„Pavl, to vam je zlod; danes sem ravno tako daleč, gotovo ne za en korak dalje, kakor ko sem prvokrat govoril; ne obupam pa ne.“

Da je Bornimovič kuhan in pečen s svojo tamburico pri Matildi tičal — to se po sebi razume. Vsako priložnost je varčno porabil se ji prijetnega in postrežljivega skazati, kar je tudi brez upora dopustila. Bornimovič ni bil znanstveno in slovstveno izobražen, ali bil je vrlo zabaven pripovedovavec, poln šale in naravnega humorja, zavoljo ktereja je bil pred nekimi leti ljubljenec krasnega spola v salonu.

Tudi Matilda, čeravno izobražena kakor dama visokega rodu, ni zavoljo tega grški govorila in sanskrit študirala; bolj jo je zanimal živi svet kot mrtve črke. Posebno jo je mikalo pozvediti povestnico Stubiško, polje, kjer je bil Bornimovič popolnoma doma. Pripovedoval je od Gubeca, ali kmetiškega cesarja Elija iz punta kmetov v 16. stoletju, ki so imeli v Stubici svoje središče; vedil je drastično razlagati povestnico Draškovičev, Keglevičev, Oršičev in drugih slavni družin iz okolice od početka noter do „chronique scandaleuse“ današnjih dni. Matilda se je včasih nehoté na ves glas nasmejala, kedar je kakšno prav burkasto zasolil. Vsa se je spremenila, ni več črno opravljena z gostim pajčolanom zakrita okoli hodila, spreminjala je rada toaleta, ki je bila vredjena brez neokusnega šarenja, ali zraven

pa vedno elegantna. Tudi je ni Bornimovič z diademom več vidil, kar mu je bilo prav žal, ker rad bi bil vidil bogato krasoto, o kateri mu je Pavl toliko pravil. Na večer, ko jo je domu spremljeval, mu je brez pomislika roko pod pazduho pustila, akoravno je dobro čutil, da to še nobene prave familiarnosti ne pomeni. Po stranskih uprašanjih je zvedil, da njeno poprejšno življenje je Ahilova peta, ktere se ne sme dotakniti. — Pa pri vsi radovednosti je imel preveč takta, in preveč dolgo je v visokem društvu živel, da bi jo bil mogel le s kakim nedostojnim uprašanjem žaliti. Toliko je povzel, da je udova in da je bila nesrečno omožena; drugo, si je mislil, se bo že počasi zvedlo. Artišoka se mora pero za peresom jesti.

Med tem je tudi Matilda sama ostala, ker njena pajdašica ali služabnica je dobila saj za tri tedne odpust, ker je prejela list, da ji edina sestra v Varšavi na smertni postelji leži. Matilda je bila zdaj v društvu še bolj na Bornimoviča omejena, ki ni nobene prilike zamudil, da bi se ji kar je moč prijetnega skazal, jo na vse viže zabavljal ali zraven nikdar zoper „bon ton“ ne grešil.

Bilo je v pondeljek, krasen dan mesca avgusta, ko sledeči predlog stori: „Grofinja, tu čez na levo, je še le pravo krasno Zagorje; vabljive idiliške doline se vrsté s prijetnimi homci, posebno na poti proti staremu gradu sv. Križa; ali bi vam bilo všeč, da bi ta sprehod jahaje naredila, ker peš je štiri ure daleč, v vozu pa predolgočasno.

„Baron, ne vem, kako bi vam povrnila prelepe zabave, za ktere tako marljivo skrbite; to je spet ugoden predlog, sama sem že želela spet enkrat jezdariti, ker to mi je bilo v prejšnjih letih naj večje veselje. Le kje bi se pripravni konji dobili?

„To je naj manja skrb, v Golubovcu na zbiranje. Grofinja, ako smem, popoldne po štirih bota pripravljena.“

„Neznano vam bom hvaležna.“

Pavl je vse kmalo vredil in o odmenjeni uri popoldne sta čakala dva iskrna prama na dvorišču v toplicah jezdicov. Bornimovič je bil kmalo doli, oblekel je ožnorano narodno odelo, ki mu je stalo na životu, kakor vlito, tudi druga toaleta je bila v vsaki zadevi brez madeža. Bil bi nevaren za vsako žensko srce, težko da bi mu bilo katero zoperstalo. Tudi Matilda se kmalo prikaže. Bila je v tamnovišnjevi amaconski opravi, na glavi je imela črn klobuček, na katerem se je dolgo višnjevo strusovo pero odlikovalo, nježne ročice so pokrivalo modro-bele rokovice, v desnici pa je držala bič. Navadna bledest lic se je umaknila lahki rudečici; bila je krasna, da še nikdar tako, Bornimovič kar ni mogel očesa od nje odmakniti.

„Lepi konjički, če le niso plašljivi, baron?“

„Grofinja, ni mi mogoče misliti, da bi vam ne vbogali, kakor jagnjeta.“

Zdaj ji na konja pomaga, sam svojega zajaše in se v tem izvrstnega jezdeca skaže; z ostrogami se ga dotakne in hajd v skok

naprej. Vsakdo, ki bi jih zdaj le vidil, bi bil nehoté rekel: V resnici prekrasen par!

Ko sta v dolino proti Podgradju dospela, nadovoljila sta se prvega nagona in bolj zmirno naprej jahala. Spet ji je vse znamenitosti opisal in razjasnil, ker bil mu je tu vsak kamen znan. Matilda se pa ni mogla naveličati klicati:

„Oh kako lepa je vaša dežela! nikdar ne bi bila tega mislila!“

V eni uri dospeta do homca pri sv. Križu, ki je bil cilj in konec njunega sprehoda. Odprl se jima je prelep prozor. Bornimoviča samega je navdušil, da je ponosno uprašal:

„Ali ni Hrvaška ena naj lepših dežel?“

„Vi tedaj neizmerno ljubite vašo domovino!“

„Na to odgovorim, kakor naš Gospod: vi ste rekli.“

„Ali bi bili v stanu jo katerikrat izdati?“ upraša ga na dalje z zamolklim glasom.

„V resnici, grofinja! čudno uprašanje!“

Zdaj zapazi Bornimovič, da Matilda zamišljena v tla gleda, da zdaj blede, zdaj rudeča postaja, njeno serce je še enkrat hitreje bilo, zapazil je, da se je je nenavaden nemir polastil. Pogleda ga boječe od strani, vjameta se z očmi, ni se več mogla premagovati, debela solza ji uide. Bornimovič jo prime za desnico, s ktere je rokovico slekla, čuti, da je gorka kot žerjavica in da se trese, kakor šiba. Zdaj je bil eden tistih poetičkih trenutkov, kateri zamujen se malo-kterikrat ali pa nikdar več ne vrne. Naglo jo čez pas oklene, kar je mirno dopustila, približa se njenim licem, in čuti, da so vse v ognju. Naglo jo prvokrat na ustnice poljubi, tiho šeptaje:

„Predraga, neskončno ljubljena Matilda!“

Ali v tem hipu se mu zmuzne z rok kot blisk, po konja z vso močjo z bičem počí in preden se je osupnjeni Bornimovič zavedel, zginila mu je spred oči.

V takem nemiru ni imel časa premišljevati, temuč tudi konja ostro spodbode in hajd za njo!

Ko do treh starih košatih hrastov ves spehan prijaha, naenkrat zapazi, da mirno odzad skrita čaka in si solzne oči briše. Ko se ji približa, ga pomenljivo in neznano resno pogleda, mu desnico pomoli, katero naglo zgrabi in jo večkrat strastno kušne, potem ga takole nagovori:

„Baron, vi ste za me sreča ali pogubljenje — en trenutek poprej sem sklep, ki sem ga za celo življenje storila in ga dozdej štiri leta zvesto držala, s svojo slabostjo poteptala — oh osoda je za naš slabi spol le trpljenje pripravila!“ — Rekla je to s tako trepečim glasom, da ji je nazadnje besedi zmanjkalo; ni se mogla več premagati, spet se ji solze vderejo, v stran se obrne. — Oh kako lepa je bila zdaj! — Ko se obriše, nadaljuje mirneje:

„Ne sramujem se teh solz, ker le to slabo orožje je dano našemu spolu in žalibog večidel zastonj! — Baron, da nadaljujem: prvi-krat ko sem vas vidila, zanimali ste me in bolj ko sem se nevarnosti ogibala, bolj sem vanjo zabredla. Baron, ne vi, ne jez nismo več v letih idealne ljubezni, ko se še le dan napoči; pri nama je že večerna zarja, hudourniki so se že pomirili in strasti se bolj tiho in mirno gibljejo in to ravno je v stanu stalno srečo do groba vtemeljiti. — Baron, cvet moje mladosti je bil nesrečen, jako nesrečen — osoda mi je bila dvakrat nemila — kar bote vse poznej natanko zvedili — ali baron! pregovor pravi: V tretje gre rado. — Baron! Bog ne daj, da bi me še vi goljufali! — To bi bila moja smrt!“ pristavi z zamolklim glasom.

Da je Bornimovič živo protestiral, razumi se samo po sebi.

„Nisem popraševala“, spet povzame, „kdo da ste, kaj da ste, ali jaz vašim besedam verjamem, ker drugi svet zaničujem, ker vem, da je hinavsk in obrekljiv. Izročim se vam polna zaupanja, kakor neskušeno dekle v petnajstem letu, izročim se vam, kakor angelj varhu, da mi bote globoko vsekane dušne rane obezali in zacelili, ker gledé začasnih potreb sem obilno obdarovana in popolnoma neodvisna in svobodna.“ — Z globokim zdihljejem dostavi:

„Baron, ne goljufajte toraj vaše nesrečne in zdaj srečne Matilde — če ne, bote tudi vi nesrečni!“

Ko je nehala, pusti se mu za odgovor brez upora poljubiti in ga tudi sama strastno kušne. —

Ure so tekle, kakor minute; blede mesec je že livade in hribe obseval; čas je bilo, da se proti domu odpravita. Konja Jurič spodbode in kmalo sta spet v teku.

Bila je nepopisljivo lepa noč, vsak se je svojim mislim oddal, ker bilo je dosti za premišljevanje. Bornimovič je bil iz vsih drugih vzrokov kakor Matilda vesel, da bi bil plesal, ko bi se bilo dalo. — Ponosno so se mu prsi širile, ko je Matildo pod Kamenjakom današnji primerjal. Matilda se je po štiriletni melanholiji prvič srečno čutila, brez suma je kakor prerajeno bitje z veseljem v sreči plavala.

Oh, lahkoverna Matilda!

IV.

Na levem bregu Kolpe v zagrebaški županiji stoji stari grad Čislavec. Stoji na malem homcu, ki ga obdajajo veliki daleč razprostrti tamni gozdi. Na podnožju je velika vas Čislavec, ki šteje čez sto hiš in ktere prebivavci so bili pred letom 1848 tlačani Bornimovičevi. Vidila se je od vasi kapelica, ki je bila konec gradú kakor pohištvu pritisnjena; zdaj so jo sedajni posestniki pred par leti por-
drli, Čislovčani pravijo zató, ker je preveč strašilo v nji.

Bilo je na vseh Svetih dan po poprej omenjenih dogodkih v Stubici, ko so se zbrali sosedge pri vasnem županu Katusiču na večer in naj poprej v družini navadne molitve za mrtve in žive opravili, potem pa okoli mize v kotu sedli, lule zapalili, se čez to in uno pogovarjali in na zadnje ga tudi za žive in mrtve nekaj bokalov izpraznili. Čas, se ve, je naglo tekkel in ko so bili o polnoči v najboljem pogovoru, odpró se na enkrat vrata in stara Katusičevka vsa bleda v zakajeno izbo prileti rekoč:

„Pojte no gledat, kaj je v gradu; v kapeli spet straši!“

„Pojdi se solit, kaj nam tvežeš!“ reče nejevoljen Katusič, ki je ravno družini na videz nekaj prav važnega razkladal.

„Pojmo pred prag, da bomo saj vidili, kaj da je!“ ogласi se bolj radoveden Zažinec.

Vstane vsa družina, kakor na povelje in aló na dvorišče!

„Hencej, ne vem kaj je to!“ praska se župan za ušesi, „da je zdaj le današni večer kapela o polnoči tako razsvitljena?“

„Saj pravijo, da vsako leto na ta večer pridejo vsi pokopani Bornimoviči nazaj in da imajo o polnoči mašo; sicer nisem mogel nikoli prav tega verjeti, ker nisem sam nikdar več vidil, zdaj pa le vidim, da je res“, dostavi sosed Bertak.

Res je bila stara kapela vsa razsvetljena; okna so bile zagnjene, ali toliko se je vendar razločilo, da se sence semtertje premikajo in da se mora kaj posebnega goditi, naj že imajo mesene bitja ali duhovi v nji opraviti.

„Ali je gospod Gjuro domá?“ uprašá preplašen Zažinec.

„Predsinočnim se je iz Stubice po polnoči enkrat pripeljal, saj ga je Mihalič pričakoval“, zavrne Katusič.

„Saj je neki spet žensko seboj privlekel“, ogласi se Brtak; „kočijaž mi je na uho pripovedoval, da je nek po stanu grofinja, strašno lepa, bogata in bog vé kaj še — menda hoče na vsako vižo Čislavec po dolgi dolini pognati; škoda, da je imel tacega zlata vrednega očeta, gotovo se je ranjki iz groba vrnil svojega malopridnega sina opominjat, da bi se spo—“

Še ni izrekel, ko v farnem turnu eno odbije, v kapeli kakor na miglej vse luci mahoma ugasnejo in strašen ropot se zasliši, kakor da bi se bila sama kapela odtrgala in po homcu doli strkolala.

Vsi zakliknejo: „Bog se usmili vrnih duš v vichah!“ prekrizajo se in tiho brez besede naglo v sobo nazaj hité.

Na vsih vernih duš dan po tem pokliče Juri svojega oskerbnika Mihaliča k sebi in ga uprašá, kaj vendar ljudje po vasi govorijo?

„Gospodine! še sam Katusič, ki je vendar sicer tako pameten mož, trdi, da so imeli vaš ranjki oče o polnoči mašo v kapeli!“

„Dobro, dobro, vse v redu, dragi Mihale“, smehlja je Bornimovič svojemu oskerbniku kima in na mehkiem kanapeju sedé iz dolgega čibuka debel dim puha.

Tretji večer potem proti polnoči Bornimovič naglo s postlje skoči, polahkoma luč vžge in se tiho splazi k Matildini postelji gledat, ali že dobro spi.— Lahko je dihala, znamenje da je sladko spala. Njeni gosti črni lasje so razvozalani v čarovitem neredu neizrekljivo lepi profil obdajali; ustnice so se na smeh držale, ker so jo morebiti prijetne sanje radovala. Bela desnica je slonela pri srcu, pri tem srcu, ki je znalo tako strastno ljubiti in črtiti. Nehoté Bornimovič en čas obstoji in se ne more zadosti nagledati svojega premičnega plena.

„Kar se spomnim, me ni dozdej nobena zmaga na pol toliko truda stala, — težka je bila — ali bila ga je vredna, pa kaj mi vse to pomaga — če dnarja ni! — ta reč sama ob sebi dolgo trpeti ne more.“ — Skoraj na glas zdihne:

„Matilda jez nisem tega kriv!!“

Obraz si zakrije, ker se je sam sebe sramoval. Pa to je Matildo znemirilo, začela se je gibati, kar je Jurja spet streznilo in ga spomnilo, kam da je namenjen. Zgrabi hitro luč in se spet tiho kot kača iz njene sobe odpoti.

Kakor sem že prej omenil, bil je Bornimovič vedno v svojem obnašanju proti Matildi prevmeten, svojo naravno radovednost je znal popolnoma zatajiti, in nikdar je ni uprašal, ne spomnil besedice o njenem prejšnem življenju. To je Matildi neizrečeno dopadlo in to ga ji je toliko priljubilo, da si je predstavljala v njem usmiljenega Samaritana za njeno od vsega sveta zapuščeno, do smrti ranjeno srce. Sama je dobro previdila, da zdaj bi bil čas mu zagrinjalo odkriti, ki je njeno domovino, rodovino, stan in druge okolišine pokrivalo. Toraj pred ta dan popoldne ga sama od sebe poljubi, se vsede kraj njega, in prične, se z njegovo desnico igraje:

„Ljubi moj Juri, mislim, saj tako mi srce pravi, da si moje ljubezni in vdanosti popolnoma prepričan, ter postala sem tvoja žena, kakor se menda malokdaj ne pripeti, ker same srce so naju zvezale. Nisem popraševala, kdo, odkod in kaj da si — verjela sem le tvoji moški besedi. Tudi ti si se obnašal — oklene se ga in v njenem na pol solznem očesu se je brala neizrekljiva ljubezen — kakor dozdej še nikdo tvojega spola. Mislila sem ti toraj zdaj kakor tvoja zakonska žena vso nesrečo svojega življenja razložiti — pa danes me je druga misel obšla. Saj sam iz skušnje veš, da je sladka, če se sreča nepopačeno vživa, kadar človek po grozovitem viharju spet enkrat v varno luko prijadra. Bila bi rada spet enkrat srečna, srečna brez meglenege podnebja, kterege bi vtegnili spomini in pogovori o dogodkih iz preteklih časov otamniti. Vidiš, dragi moj, v ti torbi in mu jo s prstom zaznamova — imam črte iz svojega življenja napisane, ktere hočem z opisovanjem svoje sedajne sreče nadaljevati. Čez leto in dan, ko bova popolnoma ena duša in ena misel postala, in ko bo enoletna sreča tamno, tamno črto mogotere nevihte obelila, podala ti bom te odlomke in, ako bog da, pogovarjala se bova o tem kakor

o kakem prebranem mikávnem romanu. Si li zadovoljen s tem predlogom, dragi moj?

Da Bornimoviv z iskrenimi besedami obeta, da je v vsaki zadevi njen najzadnji suženj, to se razume po sebi.

„Kar moje premoženje tiče, ki ni ravno majhno, bo precej v najnih rokah, ko enkrat ženitvene pisma rusovski vladi v Varšavo pošljem — dozdej je bilo konfiskovano, dostavi Matilda z bolj potegnjenim glasom.“

Tudi zdaj ji je Bornimovič zgovorno zagotavljal, da ni nikdar za to skrbel; pa bolj pozorni opazovavee bi bil precej v skoraj nevidljivi spremembi njegovega obraza zapazil, da ga zadnja novica ni ravno v židano voljo spravila.

Celi čas potem je nenavadno zamišljen okoli hodil, čeravno se je znal njej nasproti po navadi hliniti. Konec njegovega premišljevanja je bil, da mora na vsako vižo še nicoj zagrinjalo odgrniti in si iz zanimive omenjene torbe odlomke prisvojiti ali jih saj prebrati, ker mu jih že toliko zakriva.

Pripravil si je poprej potrebne ključe, in ko se je prepričal, da Matilda sladko spi, poda se brez skrbi v njeno sobo. Kmalu brez šuma torbo odpre, ker ni bila ravno s ključavnicami za tate zaklenjena. Roka se mu je tresla, ko je strastno za debele platnice zgrabil, v katerih je bil kup posameznih s številkami zaznamovanih listov spravljjen. Ročno napis k luči pristavi in bere v francoskem jeziku: „Odlomki iz mojega življenja.“

Prepričan, da je našel, česar je iskal, ozre se večkrat okoli sebe, ali je sam, potem se tiho v najbolj oddaljeno sobico poda, kjer je bila njegova tajna pisarnica, vrata dobro zaklene, se vsede in prične brati:

Rojena sem leta 1824 v gradu Kalušu v Sandomirskem okrožju Poljske kraljevine. Bila sem samo dete grofa Avgusta Vislaninskega, ktera rodovina se že v dvanajstem stoletju v zlatih bukvah naše zgodovine leskeče; mati je bila rojena grofinja Matilda Potocka, po kateri so tudi mene krstili. Očeta nisem do petnajstega leta poznala, ker je vsled bitve pri Ostrolenki skoraj vedno v Parizu v pregnanstvu bival. Bil je visok, postaven in kakor so mi pravili, v mladosti neznano lep mož. Moja mati se je mlada omožila, še ni imela popolnoma 17 let, ker bil ji je Vislaninski po njenih starih za moža odmenjen; šla je povsod govorica, da je to za Čartorijskimi prva partija v deželi. Pa po značajih in omiki si nista bila namenjena, ker Vislaninski je imel na sebi vse napake našega plemstva iz tistega časa. Bil je v unajnem obnašanju jako olikan, ali notrajnega temeljna ni bilo in zraven je bil še strasten igravec in lovec. Kar ga je naj bolj zanimalo, to so bili Rusi, ker sovražil jih je še vse drugači, kakor se voda in ogenj; le puhtelo je vse v njem, kedar je le ime slišal.

Že čez par mesecev se je vidilo, da je bil to nesrečen zakon, ker on je po svoji stari navadi včasih po cele tedne izostal, svoje sosede obiskoval, ali pa v Varšavi tičal, kjer so se takrat najbolj navdušeni rodoljubi skoraj pri odprtih vratih o prihodnji vstaji pomenkovali. Sama se komaj spomnim, da sem ga dvakrat ali trikrat v svojih otroških letih doma na gradu vidila. Zvedla sem poznej, da je bil pri mojem rojstvu jako nejevoljen, ker se je fanta nadjal, ki bi mu ime Vislaninski dalje plodil, ker je zdaj on sam od nekdam slavne rodovine.

Kakor je bil moj oče včasih neznano slabe volje, vsim zabavljiv, pust in čmeren, bila je mati pravi angelj proti njemu. V katoliškem duhu v samostanu „du sacré-coeur“ v Parizu izrejena, je prišla šestnajst let stara domú, kjer ji je bil tadašnji svet in njegove zadeve popolnoma neznan. Čutila se je ptujko med domačimi ljudmi, ker strasti za domovino in v obče našega fanatiškega domoljubja ni zapopadla in razumela. Od sedmega leta v samostanu je nadaljevala, kakor je dolžnost tirjala, svoj matern jezik slovniško in slovstveno ali fanatiške ljubezni do domačije ji ni v ptujstvu nikdo vcepil. Med pajdašicami prvih plemiških rodovin vsih narodov izrejeni se ji bili domači svet, domači pogovori, ki so se neprenehama vedno le okoli enega vretena vrteli, nezapopadljivi in tožilo in zdehovalo se ji je doma v salonu visokega Poljskega sveta. Ker ji ni doma dopadlo in ker je bila po svoji izreji navajena starše v vsaki razmeri brez oporeke ubogati, omožila se je po enoletnem bivanju v domači hiši. Akoravno še skoraj otrok, ko je v Kalusz prišla, postarale so jo skrbi in gospodarstvo kmalo v razumu in preudarjanju za več kot deset let. Posebno ko sem jez na svet prišla, je bila le mati, ki je premoženje saj nekoliko skupaj držala.

Pa to so zame le tamni spomini in na dalje le vem, da je oče skoraj vse svoje premoženje zaigral, da je čez dolgo časa potem spet enkrat domu prišel, da je zlo klel, razbijal in nad mojo materjo rohnel. Spomnim se, da je bila mati zjutraj neznano bleda, prepadena in vsa objokana. Nasledki te ponočne scene so bili, kakor sem neke leta poznej zvedla, da sta bila po razsodbi ločena. Ni ga bilo več nazaj, tako, da sem ga popolnoma pozabila, kar je bilo za me tudi prav lahko, ker sem ga kaj malo vidila, in akoravno komaj kake tri leta stara, mi je še dobro na pameti, da se je tamno držal, da sem ga za parkelna imela in jokaje od njega silila. Mirno, tiho sva z materjo v starem samotnem gradu živele. Drugih omikanih ljudi nisem poznala, kot našega kaplana, ki je hodil vsak teden trikrat mi poljski jezik razlagat, in našega cerkvenega organista, ki je prišel po navadi vsak mesec enkrat strune na glasoviru vbirat. Že čez 60 let stara Francozinja, ki je bila že pri moji stari materi governanta, bila je vedno okoli mene, celi dan neprenehama je kramljala, mi posebno grozovite storije in dogodke iz časov Robespiera in Marata pripo-

vedovala, da se mi ni včasih od družega kot od odsekanih glav in krvavih mlak sanjalo. Strašno sem se bala, ko me je gospodična Klementina, tako ji je bilo ime, strašila, da bo zdaj skoraj pri nas ravno taka. Bila sem šest let stara, ko se je res tudi okoli nas začelo. Še vem, kako se je naš faktor jezil, ko so mu skoraj vse boljše hlapce pobrali, da ni bilo mogoče zadosti polja obdelovati.

Neki večer pride moja mati bleda s solznimi očmi v mojo sobo in mi reče: Matilda! dobro si današni dan zapomni, ker danes smo najslajši, najdražji biser, ki ga imamo, domovino zgubili; zapomni si, da so nas Rusi danes pri Ostrolenki popolnoma pobili! Sam Bog ve, kje je tvoj oče ostal!? — Nisem veliko tega zapopadla, pa ker se je Klementina ihteti začela, zjokala sem se tudi jest in se žalostni majki na naročje naslonila. Celi večer smo se jokale in pred Rusi trepetale, ker se rekli, da bodo zdaj zdaj tu. Bile smo same tri ženske brez moškega varha, ker faktor je v Sandomir v opravih odšel. Drugi dan proti jutru smo muziko zaslišale, ko smo se komaj dobro prebudile. Naglo k oknu skočim in zagledam veliko trumo konjиков, katerim so se sulice v solčnih žarkih lesketale. Poprejšni večer sem popolnoma pozabila in od veselja sem poskakovala, ko so vesele marše igrali, ker še nisem nikdar poprej slišala vojaške muzike. Kmalu so bili na dvorišču našega grada. Predstavil se je polkovnik grof Bagratin moji materi, kakor poveljnik prvega polka ulanov carske garde in ji napovedal, da bodo vso okolico za nekoliko časa posedli, štab sam pa v gradu ostane. Bila sem takrat v osmem letu in počelo se je za me veselo življenje. Vsak dan zjutraj je bila muzika, včasih opoldne, večdel pa tudi zvečer, imela sem skoraj vedno vakance, ker naš kaplan je zavoljo Rusov zginil in mati si je za me komaj eno uro na dan pritrpati mogla. Sama Klementina mi je svoje strašne storije nadaljevala in mladi Bagratin nama je družinjo delal. Grof Vasilij Bagratin, polkovnikov sin, je imel od mene ravno še enkrat toliko let. Kedar se je za parado v svojo prekrasno uniformo napravil, bil je tako lep in imel je v sebi nekaj tako čarobnega, da še nisem nikdar kaj takega vidila. Zmiraj bi ga bila gledala in tudi on je mene vedno k sebi povzdigoval in me kuševal, kar se mi je neizrečeno prijetno zdelo. Kedar ga ni bilo, bilo mi je tako dolg čas, da me še Klementinine pripovedke niso več zanimale; kar sama sem v kakšnem kotu čepela, komaj solze zadrževala in trenutke štela, kdaj da bo spet tu. Ko sem njegove korake na koridoru začula, alo naglo smuk skoz vrata! in splezala sem mu brž do vrata. Potem me je za roko prijel, me na dvorišče peljal in godcem ukazal, da so „polko colombino“ zaigrali, ki mi je bila naj bolj všeč, ker je bila za par golobčikov narejena, kakor mi je Vasilij pravil. Če je šel njegov oče polkovnik memo naji, smehljaj se nama je prijazno in njemu rekel, da je še bolj otročji kot jest.

Sama nisem vedla kako, ali na enkrat je bilo leto okoli in neki večer se je prišel k moji materi poslovit, ker drugo jutro odrinejo. Ker sem bila poleg, me je ta novica prebitko zadela in na ves glas sem se jela jokati. Ko me mati upraša, kaj da to pomeni, odgovorim ji z zamoklim glasom: da me je Vasilij nesramno goljufal, ker me misli jutri za vekomaj zapustiti in mi ni še nobene o tem zinil. Mati me je debelo pogledala, polkovnik se je pa smehljaj, me po glavi božal in materi rekel: Matilda bi znala vse poravnati, kar je Vislaninski proti nam pregrešil, — besede, ki jih še nisem takrat razumela.

Vasilija ni bilo celi večer na spregled in mene je mati srdita, da je še nisem take vidila, k Klementini zaprla, kjer sem tulila in se po tleh valjala, da sem utrudena zaspala. Drugo jutro na vse zgodaj me je muzika zbudila, naglo iz postlje skočim, k oknu tečem in zagledam Vasilija, ki je v sredi pri banderu jezdit in mi za slovo desnico k ustnicam pritiskal in mi poljubljeje pošiljal, kar sem tudi jest delala. Dalje od ene ure sem neprenehoma četi z očmi sledila, da se je tudi zadnja sulica v daljavi zgubila.

Nekaj časa sem jokala in žalovala, pa bila sem otrok in kmalo sem spet ulane z Vasilijem vred pozabila. Kaplan je spet začel k nam hoditi, lekcije je pomnožil in me tako še bolj dolgočasoval. Pri materi sem se učila angleški in druge predmete redno uro za uro in dnevi so tekli enolično v večnost, kakor naš potok pod gradom v Vislo. Vidila sem, da je prišel vsako četrto leta list iz Pariza od mojega očeta, potem so si mati nekoliko dni vedno solze iz oči brisali, se z našim faktorjem, prekanjenim judom z rudečo brado, dolgo časa pogovarjali, ki se je vsled tega zmiraj za en par dni v Sandomir podal; šel je, kakor sem pozneje zvedla dnarja iskat. Tako so mirno, tiho brez vse spremembe pretekle leta do mojega petnajstega godú.

Ko sem šestnajsto leto nastopila, bilo je moje izobraženje dovršeno in s tem je začela tudi moja draga, neprecenljiva mati bolehati. Prevelike skerbi gospodarstva in notranja tuga so njeno nježno, za take trude malo pripravno truplo popolnoma v nič djale. Poprej tako gibčna in vedno na nogah, je začela le semtertje posedati. Sedela sem večidel popoldne na kanapeju kraj nje, kjer mi je pripovedala, da imam izvrstnega, preblazega očeta, ki je žrtvoval vse za domovino in zdaj v Parizu v pregnanstvu živi. Pripovedovala mi je dalje, da je z velikim trudom od rusovske vlade dovoljenje dobila, da se za nekoliko časa domu vrne in domá reči vredi, ker njeno zdravje je že preveč oslabelo. Bila sem že toliko pametna, da sem previdila, da je moja angeljska mati iz gole keršanske ljubezni ta korak storila, ker mi očeta pred nikar ni v misel vzela. Z vso močjo sem se je oklenila in obe sve dolgo dolgo jokale, preden je spet takole poprijela:

„Ljuba Matilda! edini biser mojega življenja! čutim, preveč čutim, da te bom mogla prezgodaj zapustiti; ne zakrivajve si, kar je resnica, jest ne bom dolgo! — — — Moj Avgust se čez štirinajst dni po dolgi

ločitvi spet v grad svojih prededov vrne; prepričana sem, da ti me bo popolnoma nadomestoval, ker v vsih pismih iz Pariza ni nikdar pozabil uprašati, kakošna da je z njegovo edino hčerko, kako napreduje itd. Toraj vbogaj ga v vsaki zadevi, pokaži očetu, da si vredna hči Matilde Potočke!"

Oh! bili so to žalostni dnevi mojega življenja, pa še vendar ne najtužnejši!

Čez deset dni se voz proti večeru pripelje, vse skupaj leti mu naproti in precej sem uganila, da so oče prišli. Sedela sem ravno pri postelji bolne matere, srce mi je tolklo, da še nikdar tako, ko se vrata odpro in moj meni dozdej neznani oče stopi v sobo. Ni bila več nekdanja visoka, viteška postava, pripognjeno se je držal, brada in lasje so se mu obelili, lic ni bilo nič, le iz pod čela je iz žarečih oči stari ogenj švigal. Gre k postelji, objame mater in jo tako nekoliko trenutkov drži, preden z globokim zdihljejem izklikne: Oh, Matilda, kako si se spremenila! Odpusti mi!

Zato sem ti pa čvrsto hčer izredila, — odgovori mu komaj razumljivo.

Ni me precej pri prihodu zagledal, ker sem se v kot stisnila, zdaj je še le oči v mene uprl in me trepečo na svoje prsi pritisnil in strastno poljubil, šeptaje: Draga hčerka, ne morem ti izreči, kako sem si želel, preden umerjem, enkrat vendar svojega edinega otroka objeti!

Dva dni potem so mi mati umrli. — Zdelo se mi je, da se je svet podrl, da moram tudi jest umreti, ker sem čutila, da sem sama, zapuščena, neizrekljivo zapuščena ostala. Oče je strahovito resen in čmeren le sam, večidel po gozdu, okoli postopal. Po kosilu je rad pri meni postal, mogla sem se mu v naročje vستي in mu vse malenkosti od ranjke matere razkladati. Potem se je globoko zamislil, z glavo zmajeval in pred seboj mrmral. Vso srečo so mi Rusi pokopali! Velikrat je faktorja k sebi poklical, ki je po pet, šest ur pri njem ostal. Trdo sta mogla orati, ker se je njun glas do moje sobe razlegal; povzela sem iz tega, da se računni nič kaj ne vjemajo.

En mesec po teh žalostnih dogodkih je začel mlad, zal gospod k nam zahajati, ki se je grof Stanislav Lokavski imenoval. Kakor sem vidila, bila sta že z mojim očetom iz Pariza znana. Predstavil mi ga je, kakor svojega prijatla in diko sedajnega poljskega mladega plemenitstva. Obnašal se je proti meni posebno prijazno in uljudno in donašal mi je iz Varšave vse knjige, katerih sem želela, ker je tam po navadi stanoval. Z očetom sta bila vedno na lovu, kjer sta malo ustrelila in se, mislim, le o družih zadevah pomenkovala. Bila sem lahko nravi in tako sem se spet kmalo tega novega življenja privadila. Brala sem veliko vsega, kar mi je na misel prišlo, ker se ni nikdo za to pečal. Odprl se mi je nov svet, ki mi je bil pod materinim vodstvom popolnoma zakrit; strasti, ki so poprej le dremale, so

se zbudile in hrepenela sem veliki svet poznati, o čigar čarobnosti in zapeljivosti sem toliko brala. Toraj mi je bilo kaj ugodno, ker me oče nekega popoldne tako nagovori:

„Matilda! že v Parizu, ko te še nisem poznal, sem želel svojega edinega otroka srečnega enkrat viditi, pa kaj so mi vse pobožne želje pomagale, ko je šlo premoženje po vojski rakovo pot! V teh skrbeh za te se mi na enkrat Stanislav predstavi, rekoč, da bi se sramoval skoz Francosko potovati, ko bi slavnega domoljuba Vislaninskega ne obiskal. Kmalu sem spoznal v njem tako iskrenega rodoljuba in izobraženega mladenčca, da sem ga že v duhu tebi namenil. — On je bil, ki me je v Varšavi pričakoval, on se je vladi vkljub upal me prvi na domu obiskati. Precej čez en mesec, ko te je prvokrat vidil, poprosi me za tvojo roko; pa zdela si se mi premlada, rečem mu, naj saj še dve leti počaka, da se ti bolj krepko razviješ. Ponovil je danes svojo prošnjo. Matilda! dam ti jo v prepoved, sama jo razišči, saj ga dobro poznaš. Premoženje njegovo ni neizmerno, ali zadosti obilno, da bota mogla po stanu živeti. — Ali, draga hčerka, lepo te prosim, ne delaj si zavoljo mene nobene sile, popoloma svobodno voli, dam ti tri dni za preudarek!“

Precej na večer sem privolila in čez en mesec sem postala Lokavska. Mislila sem, da Stanislava ljubim, ne tako strastno in viharno, kakor sem v Byronu brala, ali bil mi je jako drag in neizrečeno blag značaj. Varšava, kjer sva po navadi stanovala, je bila za me nov svet; peljal me je tudi v Berlin, Pariz in London, za kar sem mu bila neizrekljivo hvaležna. Živela sva mirno, tiho, rekla bi popolnoma srečno; bala sem se le včasih, da bi Stanislava njegov strastni značaj v nesrečo ne pahnul, kakor mojega očeta. Leta 1846 so mi umrli oče doma v Kaluszu in nekdanj neizmerno premoženje Vislaninskih je prišlo judom v Sandomiru, naj več pa rudečabradatemu faktorju v roke. Eno leto potem je tudi stara Klementina pri meni v Varšavi za vekomaj zaspala in tako so mi odmrli vsi domači.

Bilo je ravno proti letu 1848, ko je poprej tiho življenje v Varšavi bolj živahno postalo, začeli so se čudni pogovori. Zdelo se mi je vse na političnem polju nenavadno soparno, kakor pred hudo nevihto. Kakor se pred nevihto na morju galebi okoli barke nastavljajo, začeli so se tudi v Varšavi neznani obrazi prikazovati. Moj mož se je tudi ves spremenil; hodil je zamišljen okoli; neki čuden ogenj mu je iz oči žarel, včasih ga ni bilo po cele noči domu, v pogovorih z menoj je bil ves raztresen. V našo hišo je začel grbast možic z dolgim nosom zahajati. Bil mi je predstavljen kakor Janez Brontisz, slaven poljski žurnalista in literat, ki je dozdaj v pregnanstvu živel in bil poseben prijatelj mojemu ranjkemu očetu. Imel je bodeče oči in za me nekaj zopernega v sebi, ki se ne da z besedo popisati. Bila sta si z mojim možem jako prijatla in vidilo se je, da ga ima ves mladi poljski svet v veliki časti. Velikokrat je bil pri obedu in le

zmiraj je o taistem predmetu govoril, kako bi se namreč vsi Rusi mahoma pokončati mogli itd. Kakor ni moja angeljska mati nikdar tega slepega navdušenja razumela in pri tem se le vendar pošteno domoljubkinjo skazovala, gnjusil se je tudi meni fanatizem tega človeka, ker sem previdila, da ima že Lokavskega vsega v svojih zanjkah. Zarad zadnjega vzroka me je srce kaj bolelo, pa nisem se upala ktere ziniti.

Bližali smo se koncu leta 1847 in politiško podnebje je čedalje bolj soparno postajalo. Čudne govorice so se po mestu raztrosile, med katerimi je bila ta naj čudnejša, da je 3. polk ulanov carske garde prišel v posadko zavoljo nevarne lepote častnikov, namreč da so v večini člani 3. oddelka cesarske kancelije v Petrogradu, to je, da so skrivni policaji; da se je nadalje rusovska vlada lotila politike francoskega konventa od leta 1792. Kakor je ta celo krdelo prelepih, zapeljivih žensk poslal med kraljevske „Chouane“ v „Vendée“, tako so narobe poslali iz Petrograda poljskim ženam mikavnih plesavcev za ta predpust, da bi si po njih tajnih spletek dovedeli, ki se tičejo mož.

Se vé, da je ta govorica grozoviti „furore“ pri vseh hčerih Evinih naredila in naravno radovednost na škrpce postavila. Ali vse drugač je bilo pri meni; zdavnej zakopani spomini so mi spet oživel, zvedši, da je polkovnik tega polka in najlepši izmed vsih grof Vasilij Bagratin — Vasilij Bagratin! —

Vse strasti, ki so zdaj le na videz dremale, vse tako poetiške scene iz naj srečnejšega časa otročjih let so mi preživo pred oči stopile; že zdavnej pozabljena „polka colombina“ jela mi je spet na uho doneti. Bila sem od narave sanguiniška in od trenutka zavzeta, toraj sem mahoma na svojega supruga, na Brontisza itd. pozabila in komaj pričakovala večera, kedar bom spet tako nenadoma Vasilija vidila. Bog ve, ali me bo spoznal, ali se bo še name spomnil, popraševala sem se radovedno. Priložnost me je čakala v salonu deželnega poglavarja maršala kneza Paskieviča, ker bila je takrat politika naših plemenitažev, da so bili proti Rusom posebno prijazni in z veseljem njihove bale in druge veselice obiskavali, samo da bi tako ves sum od sebe odvrnili. Predstavil mi ga bo grof Aleksander Rostov, ki je bil maršalov tajnik, zlo uljuden, na videz pošten mož in z vsimi našimi možmi dobro znan.

Kmalu po novem letu 1848 je bil veličasten bal pri knezu in napovedano je bilo, da bo muzika na novo došlih ulanov igrala. Da smo bili tudi mi povabljeni, razume se samo ob sebi. S posebno pozornostjo sem si za ta večer prav mikavno in okusno toaleto prikrbela, vzela sem črno-svilnato opravo, ker so rekli, da se mi naj bolj podaja. Ko stopiva z Lokavskim v sobano, bila je že velika gnječa, vsi koti so bili napolnjeni. Rostov je skrbel za dostojni prostor, iz kterega sem kakor iz varne luke na šumeči vihar pod sabo gledala. Iskala sem z očmi Vasilija, pa ga je bilo težko med toliko uniformami

najti. Na enkrat se Rostov skozi gnječo pridrenja in pripelje za seboj castnika v zlatom všiti polkovnikovi opravi, in napove mi ga rekoč: gospod polkovnik grof V. Bagratin. Bila sem v zadregi, kot nikdar še v življenju; kri mi je lica zalila bolj, nego deklici v petnajstem letu; ali vendar sem ga precej vsega pregledala. Bil je čez pas tanek, srednje velikosti, v obraz bled in v celi postavi nenavadno mikaven. Uljudno se mi priklone in ves ponižno prosi za tretji ples, bila je polka francaise. Povzela sem iz njegovega obnašanja, da se več ne spominja male deklice iz Kalusza. Po drugem plesu ga vidim, da z vodjem orkestra šepeta, potem se mi predstavi, muzika začne, podá mi roko in zavrtiva se v kolo. „Polka colombina!“ mi na uho zašepeta.

Mislila sem, da mi bodo vse žile popokale, da mi srce desetkrat hitreje bije in noge so se kakor začarane samo od sebe dvigovale, ko sem se po nekdanj tako priljubljenih in davnej pozabljenih glasovih z Vasilijem vrtela, previdivši, da me je še dobro poznal. Po plesu so mi lica gorele, v tla sem gledala, nisem bila v stanu besede črhiniti in roka mi je nehoté v njegovi zaostala. Čutila sem, kar še dozdaj nikdar ne, zdelo se mi je, da sem dolgo zgubljen, neprecenljiv zaklad našla, da sem spet osem let stara in da je moj Vasilij lajtnant v Kaluzu. Kar mi je bilo sicer neljubo, to mi je bilo neizrečeno všeč, da me je Lokavski po navadi ob enajstih zapustil in me samo s pajdašico ali „garde de dame“ pustil. Čakal ga je gotovo spodej Brontisz, s katerim sta imela svoje pota. Sicer je bilo zakonsko gibanje v visokem poljskem svetu po francoskem običaju jako svobodno.

Sprevodi me v naj bolj oddaljen konec sobane, kjer sva si sama brez prič nasproti stala. Spregovori on in reče: Grofinja, ali me še poznate? Ali se še spominjate srečnih ur v Kaluzu? Koder sem hodil in bival po daljni Rusiji, ni mi zginila, Matilda! vaša čarobna podoba spred oči; veliko let je preteklo, marsikaj sem poskusil, ali srce je prazno ostalo, kjer je od tistihmal votlina ostala, ktere nobena veselica ni mogla napolniti. Osoda me je sem nanesla v časti mojega ranjkega očeta; tudi mi je znano, kaj se o meni in mojem polku govori, pa verjemite vi to, Matilda? — Molčé sem v tla gledala.

Pa kaj bi vse to nadalje opisovala? V kratkem reči: začela sem drugo življenje; ves nov, začaran svet se je pred menoj odprl, svet naj strastneje ljubezni. Pozabila sem na vse, na svojega moža, na Brontisza, na politiko itd. Štela sem le minute od enega snida do drugega. Rostov, ki je bil vseh ljudi prijatelj in ki je v našo hišo prosto zahajal, je postrežljivo pošte in pisma prenašal. Lokavskemu se še o vsem tem sanjalo ni, postajal je čedalje bolj resen in čmeren, le zoperni Brontisz se mi je včasih sarkastično nasmehljaj in me tako presunljivo pogledal, kakor bi mi bil vse skrivnosti v dnu srca bral.

Iz Pariza je mesca februarja dospela prevažna novica: da se je že punt vnel. Pa vse to me je zdaj kaj malo zanimalo, mislila sem več na nove pariške noše, kako bi se bolj okusno nališpala, da bi mu

bolj dopadla. Zapazila sem namreč, da je Vasilij zadnje dni nekoliko mlačnejši postal. Ker sem ga z dušo in telesom ljubila, bila sem tudi enakomerno ljubosumna, kar mi ni dalo noč in dan pokoja.

Vzrok tega je bil pa ta-le dogodek: Na zadnjem balu je Vasilij skoraj izključljivo z grofinjo Olško plesal, ki je za mano kakor druga krasota v Varšavi slovela in bila je pri tem neizmerno bogata. Imela je ta nesrečen večer glavo okinčano s prekrasnim diademom, da je vsem pred očmi bleščelo. Ko sta se po plesu z Vasilijem po sobani sprehajala, reče ji on tako glasno, da sem mogla dobro slišati: Grofinja, zdi se mi, da se s kraljico Poljsko sprehajam!

Kako so me te besede ranile, ne morem izreči. Odpotim se precej domu in celo noč sem se od jeze, ljubezni in sumnje jokala, mislila sem, da me bo konec, še ranjkega očeta sem v grobu preklinjala, da je vse premoženje napravil in me skoraj brez dote pustil.

Ni me več v hiši trpelo, nenavadno zgodaj vstanem in se grem pod milo nebo hladit. Grem kakor po navadi memo judovskega juvelirja Rosenzweiga, in kaj zagledam?! Nehoté se ustavim in strmim v neprecenljivi diadem, ki je bil iz samih soliterjev sestavljen: kaj takega še nisem nikdar vidila. Stopim v štacuno in uprašam, od kod da je, komu je namenjen in kaj da velja? — Prijazno smehljaje se mi stari David kakor prekanjen lisjak globoko priklone in pravi: Ravno sinoč sem ga iz Amsterdama za nekoliko dni v razstavo dobil; če ga kdo kupi, ne velja več, kot 100.000 srebrnih rubeljnov.

Ali kje bi bila jest toliko dnarja vzela?!

Globoko se mi spet David priklone in stopila sem še bolj žalostna iz štacune, ker diadem mi ni šel več iz glave. Prihodnjo saboto je bil spet veličanski bal, zadnji v predpustu, in meni ni bilo mogoče do diadema priti!!

Drugi dan potem me Rostov popoldne kakor po navadi obiše, bila sem čisto sama. „Grofinja, jest vem, kaj vas teži, ali bi prav za prav radi imeli, da bi vas težilo“ — nagovori me familijarno, ker on sam je poznal vse moje skrivnosti — te je Rosenzweigov diadem.

V drugem stanu bi bila tako predrznost kaznovati vedila, ali v slepi strasti so bile te besede za me angeljski glasi. Ne zamerite, če se delikatnega predmeta dotaknem, namreč vaših osebnih okolščin, saj veste, da so mi dobro znane. Težko bi vas stalo precej diadem izplačati, kar jud zahteva. Pripravljen sem toraj z veseljem vam iz te zadrege pomagati in vam to malenkost posoditi na odločeni čas; vrnil bote, kedar se vam bode ljubilo. Pa veste, grofinja, star pregovor pravi: roka roko umiva; jest bi vas tudi za nekaj malo važnega prosil. To je: Brontisz je vaš kakor tudi moj protivnik, povsod v društvih mi kljubuje in zdaj bi ga jest rad enkrat osramotil. Imava stavo, in ves svet je radoveden izida. Ima se pa v prihodnjo nedeljo o polnoči določiti. Morem jo pa jest le dobiti, če za gotovo

zvem, da pride vsak večer, kader je pri maršalu bal, skoz dvorišne vratica o pol dvanajstih v vašo hišo?

Ker mi je bilo to dobro znano, odgovorim mu, vsa v diadem zamišljena, brez sumnje, da je tako. Rostov se zahvali in odide, meni se je pa celo noč po tem sanjalo, da z diademom na prestolu sedim in da se mi kot poljski kraljici ves svet priklanja, se ve naj bolj pa Vasilij.

Na jutro mi prinese strežaj diadem. — Bila sem popolnoma srečna!

V nedeljo na večer so se pri mojem dohodu na bal vseh oči na mene obrnile; vse sem otamnila, bila sem v resnici kraljica večera. Vasilij je pred menoj bolj klečal, kot stal; če dalje besneje sva plesala, zdelo se mi je, da kar po zraku plavam. Ostala sva zadnja v jutru, ko je že dan skoz okna kukati jel. Preden sva se ločila, obljubila sva si še enkrat večno ljubezen.

Enmalo sem zadremala, ker bila sem od sile trudna, ko sva s pajdašico proti domu oddrdrale. Na enkrat me nekaj za roko cuka, začnem si očesi drgati in vidim, da me sosedinja predramiti skuša. Slišim šunder, naglo kočijno okno odprem in kaj vidim, o joj! Našo palačo popolnoma s kozaki obdano!!

Njih poveljnik se mi približa in mi to-le nezapečateno pismo poda:

Nevredna hči preblazega očeta!

Na kar me je Brontisz vedno opominjal, to je le vendar res. Izdala si kakor Judež Iskariot domovino in mene, ali to ti povem, osoda me bo maščevala!

Grof Avgust Lokavski.

Kaj sem, prebravši, čutila, nisem v stanu popisati, ali imela sem toliko moči, da kočijažu ukažem, naj me kar k Rostovu pelje. — Dospевši pred njegovo hišo, čaka me že vratar in takole nagovori: „Milostljiva grofinja, gospod grof so šli danes zjutraj za 14 dni v Berlin in mi tale list za vas pustili.“ — Naglo odprem in berem:

Neskončno ljubljena Matilda!

Danes zjutraj me je ukaz na mizi čakal, da moram precej precej brez vse pomude k armadi v Kavkaz odriniti. Srce mi hoče počiti, pa dolžnost me veže! Naročil sem vse drugo Rostovu. Saj v poli leta se gotovo spet vidiva! V naglici

Tvoj Vasilij.

Nisem več vidila in čutila, kar tema se mi je delala pred očmi. Še le čez pol leta sem spet okrevala in k zdravi pameti prišla. Pravili so mi, da sem v boleznih zmiraj bledla, da sem kakor poljska kraljica ruskemu caru Vasiliju domovino za en diadem prodala.

Zvedla sem potem, da je bil Lokavski glavlar zakletvi, ki bi bila imela mesca marca s puntom na Ruse udariti. Brontisz je bil njegov prvi tajnik. Imeli so posvetovanja v kleti naše hiše od pol dva-

najstih počemši vsakokrat, kedar je bil pri maršalu bal. Dobili so pri njih dopise od Ledru-Rollina, Louis Blanca, Mazzinita itd. — Bila sta obadva v trdnjavi Modlinski ustreljena, druge tovarše so pa v Sibirijo poslali. — Tudi mi je bil poslan po pošti en iztis „Invalida“ (rusovskega vojaškega časnika), kjer sem na zadnji strani brala:

Brigadni general Vasilij grof Bagratin je padel 1. maja na bregu Tereka, ko je obsut s čerkeskimi krogli ravnostno most napravljal. — Prvega je njega osoda zadela!

Ostala sem sama sirota, od vsih zapuščena, od domovine zaničevana. — Obupala sem, popolnoma obupala in za trdno sem sklenila v Vislo skočiti. Pa nadvladal je dobri duh moje angeljske, prezgodaj umrle matere. Spomnila sem se prelepih naukov iz naše svete vere, ki mi jih je še na smrtni postelji tako goriko priporočala, da Bog nikogar ne zavrže, če se spet k njemu s skesanim srcem zaupljivo obrne. Sklenila sem toraj domovini za vekomaj slovo dati, deset let okoli po samotnih, malo obiskovanih krajih Evrope popotovati, potem pa v kakem samotnem kraju svoje grehe objokovati.

Premoženje mojega nesrečnega moža je bilo za 10 let zarubljeno. Ta čas sem imela iz polovine vžitek, ako se pa spet omožim in moža po volji vlade vzamem, povrne se mi precej celo, drugač še le, ko bo tistih deset let preteklo. Rostova nisem poznej nikdar več vidila, akoravno mi je bil za varha od vlade postavljen; zakaj? tega ne vem.

Ali diadem, ta prekleti diadem! Bila je to peklerska spletkarica, da še svet ni take vidil, ker bili so vsi demanti ponarejeni, dokaz, kako je bila zanjka poprej vredjena in premišljena!

Naš Gospod je umrl v petek popoldne s trnjevo krono na glavi; sklenila sem torej se vsak popoldne ta dan s svojo nesrečno krono javno pokazati in našega gospoda kakor desni razbojnik za odpuščanje prositi, čeravno se mi bodo ljudje posmehovali in me za noro imeli!

Ko je Bornimovič prebral, zrl je dolgo dolgo zamišljen pred se v brado godrnjaje: Tako! Tako! Še diadem ni nič vreden!

V.

Snežinke so gosto padale, ker bilo je že v pozni jeseni konec novembra, ko je občno spoštovani Čislavški fajmošter po desetih zvečer prav židane volje domú prišel. Bil je v gostjih pri svojem bližnjem duhovnem sosedu, kjer so prav veselo sosedov god obhajali. Pridši domu ukaže kuharici, da mu ga prinese še en poliček za lahko noč. Spomni se dogodka leta 1822 pri fajmoštru v Zaboju v Zagorju, kjer je bil on takrat kaplan. Vstane, gre v pratiko gledat in skoraj prestrašen obstoji, ko je vidil, da je danes leto in dan tega glasovitega boja. Gre hitro v kot in pogleda, če ste obe puške dobro nabasani, ker ravnostno neke dni poprej so na veliki cesti proti Karlovcu

ne daleč od Čislavca poštni voz oropali in kondukerja ubili. Prepričan da je vse v redu, sede dobrovoljno smehljaje za mizo.

V Zabogu je namreč omenjenega leta fajmošter sam šest roparjev ustrelil in sedmega ranil, kateri pripetljaj je še dan današnji jako na glasu na Hrvaškem. Bil je izvrsten lovec in vsled tega je imel zmiraj saj dve dobro nabasani dvocevki pri hiši. Ko pride ta večer tudi po desetih od godú domú, da si ga še en poliček za lahko noč prinese, kar naenkrat pri vežnih vratih čuden ropot zasliši. Ker so inele vrata okna, gre gledat, kaj da je in kdo da trka? — Vidi tropo zaraščenih, s sajami namazanih mož, ki so rohneli: „Naglo odpri, drugač ti glavo razkoljemo!“ „Če se naglo ne poberete, vse vas bom postreljal!“ odgovori jim pogumni fajmošter. Ali ko vidi, da so začeli s sekirami vrata razbijati, skoči naglo po puške in puf! puf! in precej sta se dva zvrnila. Ker so se pa tovarši še bolj razljutili, skoči po drugo puško in spet dva povezne. Imel je vso pripravo pri roci, hitro spet nabaše in potolče petega in šestega. Še le sedmi je hotel pete odnesti, pa dobil je tudi v pete, kar mu je šlo. — Šla je ta novica takrat od ust do ust in dobil je pogumni fajmošter od vseh strani zahvalne pisma in darila, ker je tako hrabrost pokazal.

Bil je naš gospod ravno takrat v Zabogu kaplan in šla mu je ta dogodba nicoj po glavi, ko si je prvi kozarec za lahko noč natočil. Ni sedel deset minut tako zamišljen, ko se mu na enkrat pozdi, da nekdo na vežne vrata trka. Naglo po koncu skoči, za puško zgrabi in na uho vleče, da bi bolj na tanko čul. Dobro sliši, da nekdo ključavnico poskuša, ali družega ni bilo mogoče razločiti, ker je burja silovito divjala. Napne petelina, stopi v vežo in ves se trese, ker to ni bila šala. Zbere vso pogumnost in na ves glas zakriči:

„Kdo je?“

„Milostljivi gospod fajmošter, če imate kaj keršanskega usmiljenja, lepo vas prosim, za božjo voljo odprite!“ sliši se ženski glas, ki je nemški z velikim trudom lomil.

„Kaj je?“

„Za božjo voljo odprite, da ne zmrznem, vse bom povedala.“

Ali fajmoštru se je to sumljivo zdelo: ženski glas, lomljena nemščina, — to ga hočejo zapeljati. — Sam ne ve, kaj bi storil; postoji nekaj trenutkov, potem pa, se ve s puško naprej, okence zraven vrat odpre, da vendar vidi, koliko jih je. — Ko se je na vse kraje ogledal in ničesar zapazil, počasi vrata odpre in vidi visoko žensko v beli opravi pred seboj stati. Dolgi črni lasje so v neredu po ramah in čez pleča viseli, kakor jih je ravno burja dvignila; v obraz je bila bleda kakor mrlič, pogled je bil bolj strahovit kot vabljev. — Fajmošter ves osupnjen gleda molcé nekaj časa čudno prikazen, potem pa le po nemški upraša; „Kdo pa ste vendar?“

„Jest sem baronesa Bornimovič! pa še enkrat ponavljam prošnjo, ali smem v hišo stopiti, če ne — zmrznila bom.“

Tudi župnika začne trepeča roka opominjati, da ni poletni večer. Povabi jo torej v hišo, vrata spet varno zaklene, par debelih polen na grmado v peč vrže, ponudi ji stol, se ji nasproti vsede in zdaj še le pri luči vidi, da mora biti to kaj posebnega, ker tacega lepega obličja še ni nikdar vidil. Naslonila je glavo na desnico in globoko je zdihnila. Župnik spet poprime rekoč: „Ktera baronesa Bornimovič, ker na Hrvaškem ni nobenega barona s tem imenom“.

Debelo ga Matilda pogleda, kakor da bi hotla reči: to ni res, to ni nikakor mogoče!

„Kaj ni posestnik Čislavca baron Bornimovič?!“

„Da, pa le Juri Bornimovič, samo prosti plemenitaž; mislim, baron ne bo nikdar postal.“

Vdarila jo je ta beseda, kakor strela iz jasnega; vzela je glavo med obe roke, ni se mogla jokati, ker nesreča je bila prevelika. Le zdihovala je in pred sebe mrmrala: „Moj Bog! moj Bog! spet goljufana!“

„Kaj se vam je pa vendar nicoj dogodilo, milostiva gospa, da ste v taki nevihti, tako pozno na večer k meni zašli?“

Pa preslišala je to uprašanje, debelo ga pogleda in komaj razumljivo odgovori: „To nič ne de, čeravno ni baron, sem pa le vendar zakonska žena njegova!“ s strahom pričakovaje, kaj g. fajmošter poreče.

„Vidim, draga gospa, da ste nesramno goljufani, ker Bornimovičeva zakonska žena še na Ogrskem živi. Akoravno sta ločena, vendar se ne more kakor katoličan po postavi v drugo oženiti.“

„Toraj povsod povsod, kamor pogledam, le brezen! Torej povsod le goljufija! — Lokavski, osoda te je maščevala!“

Kakor blisk se je v fajmoštrovi glavi posvetilo, kaj to vse pomeni. Kakor so se mu dozdej odgovori te žene čudni in smešni zdeli, mahoma zapopadel je zdaj peklensko obnašanje Bornimovičevo. Čul je že po letu, da je malopriden polkovnik nekdajne narodne brambe v Stubiških toplicah grofinji svoje zapeljive limanice nastavljal, katerim je, kakor je bilo povsod znano, le maloktera srečno odšla. Slišal je tudi, da jo je proti vsim Svetim domú v grad pripeljal. Govorili so v okolici o polnočni prikazni v kapeli, kjer je spet strašiti začelo, kar so si pametneji tako razložili: da je imel Gjuro ta čas ponoči tam le poroko z grofinjo; strašila sta pa z Mihaličem sama, da bi bila radovednost ljudi preplašila in staro vražo potrdila. Tudi to ga je na pravo pot pripeljalo, da je spet Spicarič v tem času v Čislavec priromal, dasiravno ga ni bilo že več od pol leta nikjer na spregled. Pa kdo je bil Spicarič?

Bil je vojaški duhoven Bornimovičeve čete leta 1848, ktero je čez Dravo spremljeval. Pravili so, da je bil nekdaj v lemenatu naj bolj genialen bogoslovec; prerokovali se mu, da bo enkrat dika duhovništva trojedne kraljevine. Ko je dohtarstvo bogoslovja

dosegel, napisal je še čisto mlad brošuro pod naslovom: „Narodnost in Ilirščina“, ki je jak šunder napravila in bil je vsled preliberalnih idej na naj slabšo kaplanijo v Čislavec potisnjen.

To je častilakomnega in izobraženega mladenča tako razkačilo, da je vse svoje knjige požgal in se popolnoma Bornimoviču pridružil. Bila sta daleč znana, da ga naj več preneseta. Leto 1848 ga spet predrami, vsede se in napiše s plamečimi črkami brošuro proti celibatu. Bila je navdana s strahovitim sarkazmom.

Prišel je vsled tega interdikt, prepovedano mu je bilo mašo brati ali se kake druge svete ceremonije vdeležiti. Pa to ga ni motilo. Pridigoval je v Čislavski okolici kakor Peter Amienski križansko vojsko proti Madjarom. Le njegovi prepričavni zgovornosti je bilo pripisati, da se jih je taka truma vzdignila, kateri je zapovedoval Bornimovič, kakor polkovnik. Po vojski se je Spicarič umazan in zavaljan okoli potepal, se na kmetih od zakotne pisarije živil in večidel le popival. Pravili so, da je imel neko peklenško veselje vpricho velike množice se norca delati iz svetih reči. Bil je že zarad tega dvakrat zaprt. On in Bornimovič, bilo je občno mnenje, sta sposobna izpeljati ktero hudobijo koli si bodi. Dolgo ga že ni bilo v Čislavcu, zdaj se je pa spet prikazal.

To je fajmoštra na to napotilo, da jih je mogel le Spicarič tisto noč v kapeli poročevati. Ko se mu je tako naenkrat vse razjasnilo, upraša nadalje: „Ali niste vi poljska grofinja?“

Debelo ga Matilda pogleda in prikima, da je.

„Ali niste bili na vseh Svetih večer o polnoči v kapeli poročeni?“

Spet prikima.

„Prosim, lepo prosim, ali ni bil duhoven, ki vaji je poročal, visok, tanek, črnih oči in črnih las s posebno dolgim nosom?“

„Da!“

„Je že Spicarič!“

„Prosim, spet lepo prosim, milostiva grofinja, če ste že toliko moči zbrali, povejte mi, kaj se je vse od tiste noči z vami godilo? Očividno je, da se je tu hudičeva goljufija zmotala, da se je hudodelstvo učinilo, ki mora ostro ostro kaznovano biti!“

Spet so Matildine lica bolj barvo dobile, ni več od mraza trepetala, topla soba ji je spet nekoliko moči povrnila.

„Dragi fajmošter — prične — ne vem, kako bi vam zahvalo izrekla, da ste se me kakor Samaritan iz evangelija usmilili in me plujo zapuščeno revo tako gostoljubno v pozni noči pod streho vzeli in da vas nadalje moja žalostna osoda zanima. Le vi ste moje edino upanje, da mi iz tega strašnega kraja pomagate; povrnila bom vam vse tisoč in tisočkrat, ker zlata in srebra mi ne manjka, da sem le enkrat rešena. Hočem vašemu uprašanju, kolikor je mogoče, ustreči, da veste kaj so z mano delali.“

Prične s Stubico — kar je že bravcem znano — in nadaljuje:

„Imela sem popolnoma zaupanje v Bornimoviča, smem reči, da sem ga iskreno ljubila, čeravno ne z ognjem prve mladosti. Ker sem po žalostnih skušnjah vas svet zaničevala, kakor ga zdaj še bolj brez izjemka zaničujem, nisem nikjer uprašala, kdo, od kod in kaj da je? Vidila sem, da ga oskerbnik Stubiških toplic barona imenuje, naj več sem pa njegovi moški besedi verjela. Vjema! se je njegov predlog, naj bo o polnoči poroka v kapeli njegovega grada, sasvim z mojimi ideami, ker sovražim hrup in ropot pri takem svetem djanju, kjer imajo le srca opraviti. Zgodilo se je, kakor sva se zgovorila: o polnoči naji je tisti od vas popisani duhoven poročil; oskerbnik Mihalič in še nekdo drugi, ki ga ne poznam, sta bile priče. Rekel je, da bo na zadnje radovedne kmete z ropotom preplašil, ker drugač bi se mu na dvorišče pridrenjali. Dala sem mu prav, da se le prezavci odpodé.

Bil je po poroki tak, kakor sem si ga le želeli mogla, bila sem popolnoma srečna. Ali tri dni poznej se je ves spremenil, ni bil več prejšnemu podoben; začel je klaverni okoli hoditi, bil je prepaden, čeravno proti meni še zmiraj tako ljubeznjiv, kakor od začetka. — Skrbno ga poprašujem, kaj da ga teži, pa le ni hotel odgovora dati. Ker mu le nisem pokoja dala, prosi me narped odpuščanja in reče, da ga je nenadoma hud dolžnik prijel zavolj očetove zapuščine, da čakati noče; ali bi mu morebiti jest mogla iz te zadrege pomagati? Na glas se zasmejам, da si zavoljo take malenkosti glavo beli, podam mu precej zadnjih 100 rubeljnov rekoč: naj brž ko je mogoče ženitvene pisma mojemu kuratorju pošlje, kar bo naju precej vsch stisk rešilo.

Res se je odpotil pred včerajšnim v Zagreb, da bi vse to poskrbel, kakor je rekel. Nicoj se bi bil mogel vrniti, kakor je obljubil. Pa namesto njega pride v mojo sobo, ravno ko sem se hotla v postljo vleči, oskerbnik Mihalič pokrit in vinjen, in začne se na nepopisljivo vižo sirovo obnašati. Debelo ga gledam, pa on le v eni meri naprej rentaci, da se mu moram precej iz hiše pobrati, imenoval me je nesramno vlačugo, da on kaj tacega več v svoji hiši ne trpi itd. Zastonj so bili vsi moji ugovori, da saj barona počaka, da mu vse rada poplačam, da sem premožna in rojena grofinja! Ali ko vse nič ne pomaga, prosim ga s povzdignjenima rokama, naj me saj nicoj v miru pusti, ker ne poznam kraja in človeka, kam da bi bila šla. — V Kolpo! odgovori mi mrzlo, tam se bote zdajle lahko očvrstili! — Zgrabi me potem z obema rokama, nese me naglo po stopnicah in postavi me v nevihto pred dvorišne vrata, ktere potem dobro zaklene.

Zgodilo se mi je tako, kakor nesrečni Elizi v povesti Nicollò dei Lapi od Massima d'Azeglio, ktero sem nekđaj s takim veseljem prebirala.“

Glas je začel pojemat, ni mogla več naprej, solze so jo zalile in težko razumljivo je še rekla: „Oh fajmošter, usmilitе se zapuščene sirote!“

Vidilo se je na obrazu spoštovanega moža, da ga je ta nenavadna dogodba v srce ginila, skoči po koncu in reče s slovesnim glasom: „Milostiva grofinja, kakor res kraljuje v nebesih pravičen Bog, mora se tudi vam pravica zgoditi! Štel si bom vedno v največo srečo, če vam le količkaj koristiti morem, ker to le je moja gola dolžnost. — Previdim, da Bornimović vas je hotel le ob premoženje pripraviti, ker ina sam več dolga kot las na glavi. Previdivši pa, da se je zmotil, je svojemu oskrbniku, ki je še večji potepuh od njega, ukazal se tako proti vam obnašati, da vas z lepo ali z grdo iz grada spravi. — Prosim, grofinja, vi ste jako trudni, postrežem vam s tako postljo, ki jo imam, prosim počijte si, jest grem pa v hlev hlapcu naročat, da zjutraj na vse zgodaj v Zagreb odrineva.“

Drugo jutro so že iz Zagreba od više sodnije grafu Rostovu na Dunaj telegrafirali, ki je odgovoril, naj grofinji Lokavski z vsimi pomočki pomagajo, da brž brž na Dunaj pride; naj velja, kolikor hoče, vse bo rusovska vlada povrnila; nadalje pa, naj se goljufija na tanko preiše in kaznuje.

Ali Matilda ni več govorila. Vse moči so jo zapustile, pustila je vse s seboj delati, kakor majhen otrok. Na dunajskem južnem kolo-dvoru je vse skupaj vrelo, ker našli so pri dohodu vozovlaka v posebnem vagonu prvega reda neko mrtvo poljsko grofinjo, kakor je bilo po časnikih naznanjeno. — Toliko nesreče je bilo preveč za tako nježno bitje, ni mogla se več neusmiljeni osodi protiviti, ker ta se je hotla maščevati in se je tudi zmaščevala.

Na pokopališču v „Weidling am Bach“ pri Dunaju, kjer tudi nesrečni pesnik Lenau počiva, stoji na južni strani majhen marbeljnat grobni kamen z napisom:

Tu počiva grofinja Matilda Lokavska, rojena leta 1824 v Kaluszu v poljski kraljevini, umrla leta 1852. — Naj ji bode zemljica lahka!

Bornimoviča so žandarji še v Zagrebu prijeli, kjer je s tistimi 100 rubeljni okoli popival. Bil je čez leto v zaporu. Bila je ostra preiskava, pa niso mu mogli nič dokazati. Spicarič se je umaknil, preden so ga v ječo potegnili. Mihalič je krivo prisegel, da so vse storije o ponočni poroci abotne pravljice. Bornimovič je trdil, da je bila grofinja včasih popolnoma nora, in to se ji je moglo tudi ta večer pripetiti, ko je iz grada v farovž šla, ker od poroke itd. on nič ne ve. Potrdil je tudi to Stubiški oskrbnik s Rostovimi listi in drugi ljudje, ki so jo vidili se z diademom okoli sprehajati. — Spustili so ga toraj zavoljo pomanjkanja dokazov, ali javno mnenje je drugači sodilo.

Svet je dobro poznal Bornimoviča in je le verjel zapisniku, kakor ga je častitljivi Čislavski fajmošter narekoval. — Stari Grad njegovih preddedov še dolžnikom ni zadostil; društva so ga vse izključile. — Šel je s svojim polkovniškim diplomom čez Savo na

Turško, kjer je katoliško vero svojih prededov z mahometansko spremenil. Postal je polkovnik v generalnem štabu Omer-pašata in šla je govornica, da je v vojski proti Rusom pri Kalafatu padel, ker ni ga bilo več nazaj.

Besednik.

* Družba sv. Mohora, pred tremi leti na novo prestrojena, pridobiva si po vseh krajih več in več prijateljev, kakor spričuje ravno izdani imenik v „Koledarčku“. Ni dvomiti, da si jih za prihodnje leto še več pridobi, ker si je priskerbela prav lepih spisov za izdajo. Že se natiskuje v 8. vezku „Večernic“ za družnike prihodnjega leta prelepa povest iz domačih krajev pod naslovom „Deteljica ali življenje treh kranjskih bratov francoskih soldatov“. Spisali so jo višnjagorski fajmošter gosp. Janez Cigler, vsem Slovincem po lepi povesti „Sreča v nesreči“ dobro znani. Tej povesti je prisodil družbin odbor razpisano darilo po 100 gld.; obrok za drugi dve darili (glej Glasn. str. 244 — 2), 3) je pa podaljšal do božiča t. l., ker razun natoroznanskega poleg nemščine izdelanega spiska ni bilo nobenega drugega sestavka v ta namen poslanega.*)—Dalje se nahajajo za družnike v natisu tudi „Zgodbe sv. katoliške cerkve“, ki jih je gosp. A. Lesar, katehet ljubljanske realke, prav po domače spisal. — Dalje prejmo čast. družniki tudi 7. vezek „Večernic“, v katerem bo na kratko popisano „življenje sv. Cirila in Metoda“, „življenje A. Martina Slomška“ itd. in pa „Koledarček za leto 1864“. Za prihodnje leto razpiše družba o svojem času spet tri darila, eno po 100, dve pa po 30 gld., da si pridobi prav lepih spisov za družbine bukve. Ako število družnikov še bolj naraste, utegne družba vsako leto še več bukev poslati med slovensko ljudstvo. Letnih udov, ki plačujejo 1 gld. za vsako leto, bilo je 1514, dosmertnih pa 106. Matica je narasla v prvih treh letih na 2650 gld.

*) Pri tej priložnosti prosi vredništvo čast. g. g. razsojevalce Fr. C., J. N. in D. T., da blagovolijo v kratkem naznaniti, kateri v letašnjem Glasniku tiskani pripovedki naj se razpisano darilo (38 gld.) podeli. G. pisatelju pripovedke, ki vsaj dva glasova dobi, pošlje se omenjeni znesek brez pomude.

Vabilo na naročbo „slov. Glasnika“ in „Cvetja“.

Z novim letom nastopi „Slovenski Glasnik“ svoj šesti tečaj. Olika slovenskega jezika za vsakovrstno pisavo ostane mu tudi v prihodnje prva naloga. V ta namen bo nabiral po domačih goricah razno lepoznavsko in podučno blago, prijateljem domače književnosti v poduk ali kratek čas; oziral se bo pa tudi v bogate književne vrtove drugih narečij in povijal njih rožice med domače cvetice. Naj ga blagovoljno podpirajo v njegovi prizadevi za povzdigo domačega slovstva vsi dosedanji prijatli in podporniki tudi prihodnje leto v duševnem in materijalnem oziru; le z združeno močjo se da delo srečno dognati. — Z enako skrbjo se bo obdelovalo leposlovno kakor znanstveno polje; med drugimi rečmi bo obsegal prihodnji tečaj kratko „starslovensko slovnico“, ki jo je spisal g. J. Marn, kat. in učitelj slovenščine v Ljubljani; povest „Katarina“ od g. V. Zarnika, ki obširno popisuje gibanje na Slovenskem o francoskih časih od leta 1809—1814; povest „ljubav in domovina“ iz zadnje laške vojske od g. A. Jelenca; zgodovinsko povest „Kosovo polje“ od Chocholeouška itd.

Izhajal bo „Glasnik“ kakor doslej 1. dan vsacega mesca na dveh polah v osmerki. Celoletna naročnina mu je v Celovcu 2 gld. 70 kr., s poštnino vred pa 3 gld.; učenci gimnazijskih in realnih šol morejo vendar vsacih 10 iztisov, pod enim naslovom prejemanih, po znižani ceni za 12 gold. dobivati. Naročilni denarji naj se pošiljajo v frankiranih listih naravnost „vredništvu slov. Glasnika“ v Celovec ali pa naj se pridevajo naročnini za „slov. Prijatla“ (ki velja za celo leto 4 gld.). — Imenik čast. gg. naročnikov se pridene na koncu leta v abecednem redu. Naj nam dojde od vseh strani dosti podpore!

Naznanilo. Letašnjega Glasnika je še 16 iztisov na prodaj a po 2 gld.; tudi nekaj iztisov 1., 2., 3., 4. in 6. zvezka se more še dobiti a po 1 gld. — 5. zvezka ni več, tudi 7. le druga polovica za 50 kr.

„Cvetje iz domačih in tujih logov“, po katerem je letos čvetero klasiških del: „Viljem Tell“, „Kriton in Apologija“, „Babica“ in „Kseuofontovi spomini na Sokrata“ — v devetih vezkih prišlo na svitlo, donášalo bo prihodnje leto zraven prestav tudi izvirne slovenske dela. Pripravljene so ali se pripravljajo za izdavo v prihodnjem tečaju: „Na sveti večer o polnoči“, izvirna epična pesem v 3 spevih od g. Gr. Kreka; Virgiljevo „Kmetijstvo“, prestavil in razložil rajni g. Dr. J. Šubic; poljski roman „Pan Podstoli“ od Krasickega, poslovenil g. J. Navratil; Sofoklejev „Ajant“, poslovenil M. Valjavec; tri izvirne pripovedke od g. Fr. Erjavca; Tacitov „Agrikola“ od g. J. Božiča; poljska pripovedka „Palec božji“ od Dzierzkovskega, poslovenil M. Valjavec; „Smrt Čengić Age“ od

Mažuranića, poslovenil J. Bile; nekaj Demosthenovih in Ciceronovih govorov od g. Božiča in g. L. Hrovata i. t. d. — Da bo tudi vnuhanja oblika notranji ceni primerna, tiskalo se bo „Cvetje“ v prihodnje z novimi, prav ličnimi črkami. Naročba se razpisuje za sedaj samo na 6 vezkov; naročilna cena vsacemu vezku je 25 nkr., po bukvarnicah 30 nkr. in se odrajuje o prejemi vsacega vezka; kdor pa želi posamezne knjižice, poštnine proste, pod križnim zavitkom prejemati, naj blagovoli za vseh 6 vezkov 1 gld. 80 kr. naročnine poslati, dose-danji gg. naročniki pa še 30 nkr. za 9. vezek*), ki bo obsegal konec „Ksenofontovih spominov“, pridjati. — Naj se čast. gg. naročniki vsaj do srede prihodnjega mesca oglašé, ker se bo zavoljo velicih stroškov „Cvetje“ v prihodnje sploh le v toliko iztisih natisovalo, kolikor bo gotovih prejemnikov. Naj pritekó temu domoljubnemu početju na pomoč vsi priyatli domače književnosti; posebno pa prosim slavne slovenske čitavnice in semenišča, gg. učitelje in druge rodoljube, da blagovolijo nabirati naročnikov. Vsak 11. iztis se daje po vrhu.

Ker se je bilo letašnjega „Cvetja“ precej iztisov odveč napravilo, zato ga dajemo (razun „Ksenofontovih spominov“, ki veljajo sami za se 48 kr.) vsem novim prejemnikom in vsem naročnikom slovenskih časnikov po znižani ceni za 1 gld. 80 kr., če se vsaj do konca januarja nanj oglašé. Tudi je še na prodaj okoli 60 iztisov „Cvetú slov. poezije“ a po 50 kr. in okoli 100 iztisov nove „slovenske slovnice“, ki izide cela v treh oddelkih v teku prihodnjega leta, a po 1 gld. (če se pa vsak oddelek poštnine prost po pošti prejemati želi, a po 1 gld. 30 kr.) Naročila na „Cvetje“ in na „slovnico“ prejema v Celovcu vredništvo „slov. Glasnika“ in „slov. Prijatla“, v Ljubljani pa slavne vredništva „Novic“ in „učiteljskega Tovarša“, kterima naj se pošilja naročnina s polnim naslovom vred v poseben listič zapečaten, da kaka pomota ne nastane.

V Celovcu 1. decembra 1862.

Vredn. „slov. Glasnika“.

*) 9. vezek izide ob koncu tekočega mesca.

Prošnja.

Vodja realnega gimnazija v Taboru in izdatelj „jugoslovanske anthologije“, g. V. Křižek spisuje za sloveči „Naučni slovník“ članke o jugoslovanski literaturi in biografije počdinih pisateljev jugoslovanskih. Ker mu ni mogoče vsacemu pisati, poziva po „slov. Glasniku“ vse slovenske pisatelje, da mu pošljejo v ta namen potrebne životopisne naznanila bodi si na ravnost v Tabor na Českem ali pa podpislanemu vredništvu, ki jih hoče o koncu tekočega mesca na omenjeno mesto poslati.

Vredn. slov. Gl.

Natisnil Janez Leon v Celovcu.